

dan zal de Heere de oogen der „raka's", der idioten (ambteloozen) doen zien (Jes. 29:10, 18). Betuig toch, toets dan, wees in den verbondsnaam ernstig: het is óók úw officium.

Nee, de Christus zegt niet: „raka", want die man is nóg zijn „broeder", — 't Pinksterfeest zal dat veranderen, allicht, maar dat komt niet, vóórdat Christus oorvigen heeft geïncasseerd zonder ze terug te geven. Welnu, zijn broeders (Matth. 5:22) mag men geen „raka" toeblijven. Een rabbijn (R. Jochanan) zei eens verwijtend tot zijn leerlingen: als gij niet ziet, dan gelooft gij niet; en toen schold hij: „raka", ezels! Ook Christus kan zóó verwijten, maar Hij spreekt zijn Thomas straks toch heel anders aan (Joh. 20:27). Een prinses-van-den-bloede werd eens door haar man-van-lage-kom-af gecommandeerd, als ware zij een slavin-van-hem; toen sputterde ze tegen: raka: je hebt een koningsdochter voor je! Nu, hier staat een piccolo van een verpleeten aristocraat te blaffen tegen den Vrijen Zoon des Grooten Konings (Matth. 17:25, 26); maar dié schijnt niet: raka, Hij zegt: waarom leest gij de Koningswet niet, om mij te toetsen aan die wet?

Dus neemt Hij 't recht nog niet in eigen hand. Hij zoekt nog Abrahams verwarloosden zoon, en stimuleert hem tot het ambt van alle geloovigen: scheld niet onverantwoord, doch vloek, óf zeggen onder verantwoording van het resultaat van wetsexegese in concreto.

En daarom is dit antwoord van den Christus het eenige, dat den Middelaar betaamt.

Want door aldus te antwoorden op een kaakslag-in-het-rechthuis-van-de-kerk, ontkomt hij aan een goddelijk gericht vanwege eigen zonden, en oordeelt Hij den Hoogen Raad ter plaatse waar het hoort: in het eigen huis van dezen Raad. Hij verklaart officieel dien Hoogen Raad schuldig aan het helse vuur, als hij over dien kaakslag geen boete doet.

Wat het eerste aangaat: Christus zelf heeft eens gezegd in Matth. 5, dat er geen gradaties in de zonde zijn. De joodsche traditie heeft den menschen een costuum-op-maat geleverd: wanneer ge doodslag pleegt, dan moet ge voor de plaatselijke rechtbank u verantwoord. Maar tevens had die traditie de gevallen-van-zonde-tegen-het-zesde-gebot geëncasseerd. Betreft het een doodslag in-lichten-graad? Och, dan is 't een zaakje voor 't kantongerecht, gauw-gauw. Wordt het een doodslag-in-zwaarder-graad, tja, dan moet ge wel naar het Sanhedrin voor uw berechting. En, is het doodslag-in-den-hoogsten-graad, ach, dan is de helse straf er mee gemoeid. Men kan alle zonden, ook die tegen het zesde gebod, indeelen in graden en klassen.

Zoo wijkt de verschrikking van de hel: want als de casuïstiek den duimstok aanlegt, om den misstap en den zondaar zelf te rubriceeren, klasse A, klasse B, klasse C, dan onttrekt ze aan het bondsvolk de adembenemende prediking, dat er in de zonde geen klassen zijn; alle zonde heeft in zichzelf het helse

vuur als antwoord verdiend: ze kan vergeven óf gehouden worden, maar niet in klassen en rubrieken ingedeeld. Wie daarom „raka" zegt, en dan volgens de traditie valt onder de lichtste gevallen (want wie schudt nooit zijn kop? en wie haalt nooit zijn schouders op?) die is, indien zijn toorn zich lucht geeft in een scheldpartijtje zonder verantwoording aan de wet, en dus zonder dienst des Woords te plegen, reeds ipso facto een „zwaar geval": hij moet zich verantwoorden. En kan het Sanhedrin er buiten blijven? Of — het helse vuur? Welneen, al blijft het maar bij schelden, oorvigen, ruwe woorden, zonder dat tusschen de broeders-van-eenzelfde-bondsgemeenschap wetmatig wordt betuigd van het kwade, dan is ook dadelijk álle wetsapparatuur er bij betrokken: Sanhedrin, helse verdoemenis.

Dit was Christus' eigen onderricht geweest.¹⁾

Had Jezus Christus nu dien man-met-al-te-rappe-hand toegesist: raka, dwaas, zot, idioot, en dáármeê zich van hem ontdaan, dan ware Hij uit zijn eigen mond geoordeeld: schuldig aan het helse vuur. Een vreemde Borg zou dat geweest zijn: Hij had dan moeten wedergeven, wat Hijzelf geroofd had.

Maar nu, wat dan het tweede aangaat: nu Hij géén raka-zotkap-scheldwoord werpt in antwoord op dien klap, doch den man-in-t-rechthuis (als drager van het ambt der geloovigen, o mirakel!) ernstig neemt, hem en zijn daad, en zegt: betuig, en spreek daarna een oordeel, dat aan het Woord geconformeerd is, wel, nu treedt Hij op in het huis van de convocatiebrieven-schrijvers van het Sanhedrin en zegt: indien deze oorvig niet bestraft wordt, en indien óók de Hooge Raad, het Sanhedrin, tot Mij zal zeggen: raka, maar dan „in kerkelijken stijl", en Mij veroordeelt zonder publiek de verantwoording-voor-het-vonnis (van vrijspraak óf veroordeeling!) op de tafel van het bondsvolk Gods te leggen, dan verklaar Ik, die sedert de bergrede nog niet veranderd ben, dit Sanhedrin, en dan als college, schuldig aan het helse vuur, zelfs als het mij zou loslaten om belangenpolitiek, met hoogstens 'n schimpwoord achterna, een schop, en een oorvig, en een aanw, dat ik er zóó nog erg genadig afkom. Want dán is er geen kerkelijke tucht meer in Gods Huis.

Zoo treedt de Middelaar in dit antwoord op als Middelaar-van-het-genadeverbond: in dit antwoord legt Hij den grondslag voor de Acte van den Pinksterdag, wanneer zijn windgerucht en vuurtongspreiding zal vallen, niet op den praeses van het Sanhedrin, die dan een offer brengt, als een offer-van-de-dwazen, een raka's-offer (Prediker 4:17) doch op zijn visschers-en-apostelen, die nabij geweest zijn (Pred. 4:17) om (Hem) te „hooren". Is 't niet geweldig, dit antwoord? „Gevat", zegt iemand? Neen: alléén maar „gebonden", gebonden aan de wet en daarom bindend. Wat Hij zal binden op de aarde zal in de hemelen gebonden zijn (de Pinksterdag zal het verklaren.) K. S.

¹⁾ Vgl. H. N. Ridderbos, De strekking der bergrede, Kampen, 1936, 160.

De nieuwe afgod: „De royale", I

Geruimen tijd reeds werd de kuyperiaansche these, dat de blijvende conservering door God van natuur en mensch ook ná den zondeval bepaald „genáde" was, aangevochten. Met vrucht. Veler oogen gingen open voor de onhoudbaarheid van dit gedachtencomplex, voor zijn tegenstrijdigheid, en krasse consequenties. Niemand dácht er aan, te verzeilen in wat men noemt de „doopersche" wateren. Want de oppositie tegen het kuyperiaansche woordgebruik noemde de natúúr geen zónde (wel den mensch, die zich, met al het zijne, ook dus met zijn natuurlijk-kreatuurlijke gaven, aan de zonde dienstbaar stelt, en nu als „psychische", of z.g. „natuurlijke" mensch zich niet laat leiden door Gods Geest). Maar evenmin wilde men in den kring, die Kuyper's gemeene-grátie-naam aanvocht, in den hoek der liberale cultuuroptimisten worden gedrongen. Ook daar had men den mond vol van den „liberalen", den „mensch-lievenden" („philantroopen") God, zeg maar: den royalen, den god-eener-verkeerd-verstane „epieikla" (over dat aristotelische woord, dat zoo iets als elementie, toegevendheid, royaliteit beteekent, hebben vroeger de gereformeerden koppig gestreden tegen de libertijnen; en wie dat niet weet, die moet geen partijruoer maken, als iemand Kuyper vraagt, is dat wel goed: uw leer van een royalen God, is dat niet de God van de valsche epieikla, waar de vaderen al zoo bang voor waren?). De tegen Kuyper's terminologie bezwaarden gaven zich er rekenschap van, dat, indien voortbestaan als zoodanig ook na den val genáde is, dan ook de duivelen onder een zekere genade leven. Dat kon wat worden, vonden ze: de duivelen onder de prediking van den liberalen God, den royalen God. Men wilde echter, zeer terecht, van zulke consequenties niet weten; en redeneerde zoo: afgezien van de vele positieve bedenkingen, die tegen Kuyper's woordkeus van „gemeene of algemeene genáde óf gratie" in te brengen zijn, is reeds uit het ongerijmd-zijn van zulke consequenties — „de royale God der duivelen", — de

stelling van Kuyper wankel gebleken op het punt, waar het nu juist op aankomt: de n e r m g e n á d e.

Maar al heeft de jaren lang gevoerde strijd vrucht gedragen, niet ieder is daar dankbaar voor. Er zijn er, die gevaren zien in dit op gevaren wijzen. Toen de synode van 1942 inzake de gemeene gratie een formule aannam, die bijkens de t o e l i c h t i n g op dit essentieele punt niets zei (d.w.z. aan de verlangens van dr V. Hepp niet voldeed, waarom hij dan ook tegenstemde), heeft men het toch weten door te drijven, dat de woordkeus, die in het b e s l u i t werd vastgelegd, zóó'n beetje camoufléerde, dat de nederlaag door Hepp geleden was, m.a.w., dat men met argumenten er niet had kunnen komen. Zulk een nogal miserabele oplossing van een eerst met veel élan als ik-weet-niet-hoe-gewichtig aangediend punt der-leer, brengt altijd haar naren nasleep. Geen mensch wordt meer met de h o o f d a r g u m e n t e n, pro of contra, bezig gehouden; degenen, die zich van Kuyper niets meer aantrekken — en hun getal groeit juist bij de van ons heengegane — trekken zich van de dogmatische argumentatie niets meer aan, maar vinden het wel prachtig, om vandaag met de theoretische barthianen op den afgod van den liberalen of royalen God te schelden (in de theorie) en morgen met degenen, die niets anders doen dan juist voor dit idool te „rooken", samen te kruipen in een conferentiezaal met oecumenische spreken, geverfd (want wie borduurt er nog?) op immense spandoeken, langs de wanden en achter den sprekerskathedra. Dát is dan w a t e r ó v e r b l i j f t v a n d e t h e o r i e. Met genoegen zullen zij in eigen kerkverband iemand bijvallen, die dogmatisch een lans breekt voor den term „genáde" (ook in dit verband), wanneer het n.l. gaat tegen „die lui", die „overal tegen zijn", wat maar naar de uitwisseling van de grenzen zweemt. Wat kan die dogmatiek hun schelen? Wil Hepp, of Ridderbos tegen Greijdanus of Schilder vechten met een stuk of wat dog-

matische argumenten, laat hen hun gang gaan, als „die lui" maar van de centra blijven geweerd. Doch met hetzelfde genoegen gaan ze daarna ter conferentie met de barthianen, die de tegenstelling tusschen theoretische liberalen en kerkelijk-verkankerde orthodoxen hebben overbrugd. Ook aan de „dogmatische knokploeg" van het barthiaansche doorbraakfront zullen ze hetzelfde genoegen gunnen, als ze aan Hepp-Ridderbos gunden binnen hun kerkverband. Barth mag nog wel wat toornen tegen den „liberalen" god, den royalen, en andere broeders van de dogmatische afdeeling der barthiaansche werkgemeenschap mogen het weer wat „milder" zien. Dat is hún zaak. Als men de doorbraak maar feitelijk helpt bevorderen, dan hebbe ieder zijn leut.

Wanter is geen dogmatische strijd meer. Alleen nog wat dogmatisch geharrewar. Dat overstemd wordt door de lawaailige roezemoezigheid van de klop- en jachtpartij, op touw gezet voor wie op korten termijn een praktisch doel willen bereiken voor hun kerkelijke of andere, of ook oecumenische kerk-politiek.

Er is geen dogmatische strijd meer, alleen maar wat dogmatische schermutseling van een of anderen „veles", zoals Ursinus het uitdrukt (Tr. Th. 573, ed. Neust.). Een „veles" is een meneer uit de klassieke krijgskunde. Rich vertaalt dat woord door „tirailleur", en dat lijkt me nog zoo gek niet. Maar heel precies, hij zegt het zelf, dekt het een woord het andere toch niet. Een „veles" hoorde bij de lichte infanterie; stond niet met de pink-aan-den-naad-van-de-broek in het gelid van de slagorde, maar deed, af en toe, in combinatie met nog een paar anderen, losse uitvallen (commandoraida, zeiden we in den oorlog); een uitval, niet al te breed, en dan weer terug naar de basis. Helpt de raid; des te beter; zoo niet, een volgende maal op een ander punt en met een andere manier.

Een „veles" kan dus voor zijn troep zeer nuttig werk verrichten, als hij soms een militair punt van essentieel belang in het gebied van den vijand raken mocht. Het kan. Maar of hij daarin slaagt, hangt af van toevallige omstandigheden. De methode der schermutseling is nu eenmaal zóó, dat de veles niet volhardend op het hoofdfront strijdt en strijdend blijft, t o t h i j e r b i j n e e r v a l t. Hij kan zijn leger plezier om zijn hulpverleningsincidenten laten beleven; maar als de strijd van het leger zelf op het serieuze front ontbreekt, dan zal de „veles" niemand verlossen van zijn vijand, en zijn vijand niet ten onder krijgen.

Zoodat ik maar wil zeggen: een uitval-van-een-„veles" kan wat waard zijn voor de bereiking van zijn doel. Als maar met ernst en taaiheid de oorlog op het werkelijke front wordt voortgezet.

Mijn bedoeling is dan ook, dr E. D. Kraan daartoe te inviteeren. Hij kan desgewenscht de ruimte in ons blad krijgen, die hij verlangt, teneinde, als de zooveel oudere, in zijn geordend bataljon de vruchten van een uitval van zijn „veles" dr S. J. Ridderbos te behouden voor het lot van het vergeefs te zijn veroverd voor de troep.

Ik noemde daar dr E. D. Kraan en dr S. J. Ridderbos. De één is leider van een aanvallend leger: zijn naam prijkt onder de afzettingsbullen, en zoo. De ander is een „veles". Hij heeft inzake de gemeene gratie nog nooit den strijd geopend op het werkelijke front, noch vroeger, noch vandaag, maar doet telkens losse uitvallen. Vlak naast hem richt men Kuyper's erfenis onherroepelijk te gronde, maar met een zekere myopie wordt in front met principiele anti-kuyperianen, die niet zeggen, dat ze het zijn, in dagelijks weerkerende tirailleursgoedmoedigheid-van-dat-doen-we-wel-samen-eventjes, een uitval geopend op zoo'n enkele positie, dan hier, dan daar, van degenen, die hardop zeggen, dat ze contra Kuyper op bepaalde punten zijn.

Zoo heeft dan dr S. J. Ridderbos eens gesproken van eenzelfde katheder, als waarop ook dr J. H. Bavinck, die van Kuyper heelmaal vervreemd is, stond en staat. Hij sprak voor jonge menschen, studenten, die Greijdanus moeten verloochenen, en in tegenstelling met „candidaat Schilder" wel mogen preeken van den Heere, volgens Bavinck-Ridderbos. Die lezing is nu, een beetje uitgedijd, verschenen. En daar staat het volgende in:

Eerst wordt, in een hopelooze combinatie van misverstanden, samengeperst in 3 à 4 regels, geredeneerd over de meening van de vrijgemaakten inzake het verbond en de „particuliere verbondsgenade" (wat dat is, laat de spreker natuurlijk rusten, hij redeneert ook al nèt om het fijne puntje heen). Dán komt de o n z i n, dat volgens de vrijgemaakten: d e m e n s c h n o g t w e e k a n t e n u i t k a n; en vervolgens de nog grootere dwaasheid: dat, nog steeds volgens de vrijgemaakten, de vraag, of hier nog wel van genade gesproken kan worden, t e n d i e p s t e d o o r d e (wel van God bepaalde, dat staat er voorzichtigheidshalve dan nog net bij) menschelijke gehoorzaamheid of ongehoorzaamheid beslist wordt. Al die nonsens staat gedrukt; blijkbaar heeft niemand den spreker eens een opfrisscher gegeven.

Maar goed, wij zijn er aan gewend. Maar nu komt onze spreker tot het puntje van de „a l g e m e e n e g e n a d e". Bij Schilder, zegt hij, loopt „de lijn" van het mandaat naar de gratie (aangenaam te vernemen,

onbeke-
denceer-
is ever-
een me-
sieuwig-
komt b-
ste één-
de G-
hier-
bel-
„hier".

Toen
Ma
een
zinnet
zoo on-
„Godal-
cum-en-
„veles"
noemer
Het w-
ter g-
samen-

Toen
ik altij-
hier n-
lijke z-
klaring
handte
toen d-
niét;
modern
die tot
vijf ja-
zaak,
moes
het va-
Het ke-
de we-
Zijn ha-
het
g r o n
na o-
dere is
gen S-
Schilde
pas la-
dacht-
„neen"
Ma
Schilde

En
zichzel-
dat me-
op die-
gen?
We
der lo-
maak
aan,
sche
die
de a-
candid-
gemeer-
bezwan-
een s-
er een-
soms
handje
in de
het n-
tjes n-
laet de
zien, en
dr E.
Godsbe-
digt u-
neen,
er is,
een an-
Schilde

Maar
losse v-
eúzen
aanval-
uw vol

De
Zoo
het m-
cris-
wingen
wereld
gonnen
of, an-
volk. I
telijk
ik en
rianen,
schake-
kijken.
Natuur
in de
vragen

onbekend overigens, en in elk geval onwezenlijk gere-deneer). Volgens den bijbel echter, aldus Ridderbos, is evenwel God ook ongeloofigen cultuurmandataris-zen met Zijn lankmoedigheid altijd nog een eeuwigheid vooruit (een eeuwigheid, staat er). En dan komt het: Met een slagwoord wil de spreker tenmin-ste één zijde van de zaak kort en duidelijk belichten: de God van Schilders theologie is hier neutraal, de God van den Bij-bel is altijd royaal. ALTIJD. Niet maar „hier“.

Toen ik dat las, dacht ik: nu ja.

Maar later stuurde iemand me een exemplaar van een kerkbode, waarin dr E. D. Kraan juist aan dit zinnetje zijn aandacht had gegeven. Het leek hem wel zoo ongeveer de roos te treffen. Het zat in een ander „Godsbegrip“. Tusschen Kraan-cum-suis en Schilder-cum-suis lag een ander Godsbegrip. Hoe fijn, dat deze „veles“, maar Kraan wou hem meteen maar anders noemen, dat ontdekt had. Veel werd erdoor verklaard. Het was een doorstooten tot één van de diepste ach-tergronden van het kerkelijk conflict (van namenspreken verwacht dr K. dus niets!).

Toen ik dat las, van een man-op-leeftijd, voor wien ik altijd een plekje in mijn hart gehad heb, dien ik hier niet beoordeel, maar van wien ik een ongeloofe-lijke zwakheid en groepsverblindheid als laatste ver-klaring aanvaard voor het plaatsen van zijn forse handteekening onder de domme vonnissen van 1914, toen dacht ik, juist aan die vonnissen indachtig, niet: nu ja. Die „veles“ is er een, en die bedachte moderamenman is weer een ander. Als zóó iemand, die tot achter de ooren blozen móest om de nog na vijf jaar zooveel honderd bezwaarschriften om een zaak, waarvoor in zijn kerk gejuicht worden móest, niet blozen kan, en nog zich wijs maakt dat het van den Heere was, hoe komt dat dan? Het komt ervan, dat hij nog nooit is blijven staan bij de werkelijke gronden van zijn vonnissen. Zijn handteekening staat op de grenslijn van het toespitsen, op die bepaalde gronden, EN: het onmiddellijk daar-na overgaan tot iets anders. Dat an-dere is vandaag Schilders andere verbond-leer, morgen Schilders andere sacramentsleer, overmorgen Schilders andere kerkleer; drie grappen, die „ze“ pas later ontdekt hebben, en waarmee „ze“ de aan-dacht van die fijne punten, waarop hij „ja“ of „neen“ moest spreken, kunnen afleiden.

Maar nu komt er een vierde bij: Schilders andere Godsbegrip.

En met dergelijke vondsten-achteraf sust men dan zichzelf, en het geweten van de schare, en begrijpt niet, dat men zichzelf op 't ergst veroordeelt: het zat toch op die punten vast, waarop men ja en neen moet zeg-gen?

We laten daarom dr S. J. Ridderbos nu maar ver-der loopen; maar we vragen dr E. D. Kraan: kom, maak nu eens ernst van de zaak. Toon nu eens aan, dat er verband bestaat tus-schen het andere Godsbegrip en die handteekening-van-u-on-der de schorsingsbullien van Greijdanus, dien candidaat, enzovoort. Greijdanus heeft tegen de al-gemeene-genade-formule van uw synode tenminste nog bezwaar ingebracht; had dié soms ook al een ander Godsbegrip? Stuur uw „veles“ er eens op af, om dát te ontdekken? Of, dacht u soms dat Greijdanus maar een kind was, en aan het handje van Schilder liep? En daarom maar meteen in de gauwigheid geschorst moest worden, vanwege het niet beloven niets te leeren, wat met uw formule-tjes niet heeltemaal in overeenstemming was? Kom, laat dat andere Godsbegrip eens uit zijn commentaren zien, en dan uit zijn bezwaarschrift. Blijk nu een korel, dr E. D. Kraan, en toon eens aan, dat het andere Godsbegrip van Greijdanus en van Schilder rechtvaar-digt uw handteekening onder die dwaze bullen. Of neen, dát hoeft niet eens: dat de sa-men-han-g er is, laat dát eens zien. Had Helenius de Cock óók al een ander Godsbegrip? Die was óók tegen, waar „cand. Schilder“ tegen was.

Maar voor het geval, dat ge dezen oproep, om het losse werk van uwen „veles“ af te maken in een seri-euzen strijd, niet zult honoreren met een open front-aanval, wil ik U volgende keer nog wat zeggen, en uw volk, en het onze.

De taai leugen

Zoals onze lezers wel begrepen zullen hebben, was het mijn bedoeling onder den algemeenen titel: Van crisis tot crisis..... een aantal beschou-wingen te geven over wat er in de gereformeerde wereld van onze dagen te koop is. Ik was daartoe be-gonnen met het teekenen van enkele stroomingen, of, anders gezegd: nuances, van het gereformeerde volk. Eerst vertelde ik een en ander over het gees-telijk nakroost van de afgescheidenen en daarna gaf ik een paar opmerkingen over Kuyper en de Kuype-rianen. Het was nu mijn bedoeling nog enkele kleur-schakeringen van het gereformeerde leven te be-keken. Om daarna de situatie van vandaag te bezien. Natuurlijk zou dan ook de nieuwe situatie, waar-in de Haagsche synode ons bracht, onze aandacht vragen. Beteekent zij niet een belangrijk moment op

Jaren lang had zij er moeite mee gehad en zoo dik-wijls ze aan den HEERE gedacht op haar wegen — en dat deed zij doorgaans — was het als een schaduw ko-men opzetten: wat men haar geleerd had van de eeu-wige verkiezing Gods.

Dat zat zóó.

Ze was in de waarheid niet opgevoed.

In het ouderlijk huis trok de band aan de (gróóte) kerk alleen zoo omstreeds den tijd, dat moeder de voor-bereidingen voor het kraambd maakte en vader, als de kraam uit was, op een Vrijdagavond naar de doop-zitting trok. Hoewel vader en moeder op de doopvra-gen antwoordden, opdat het openbaar mocht worden, dat zij den doop voor hun kinderen niet zochten „uit gewoonte of bijgeloovigheid“, was het toch de macht der gewoonte alleen, die moeder naar het doopvont trok en dreef vader bovendien een vage angst, dat je den gang naar het doophuis niet zonder al te groote risico's verzuimen kon.

Dominee wist dat ook wel.

Hij stond bij het volk, dat des Zondags de ruimte der kerk placht te vullen, bekend als een trouwe wachter op Sions muren, vanwege zijn „onderscheidenlijk“ pree-ken. Maar van onderscheidenlijk doopen wist hij zoo niet. En daarom hoorde hij het ja-woord van vader en moeder, gelijk het ja van alle doopvaders en doopmoeders aan alsof het waarlijk ja was. Overigens kwam hij alleen bij begrafenissen over den vloer. Hij leerde deze schapen van de kudde alleen kennen bij hun in-trede in het leven en bij hun afscheid uit deze tegen-woordige wereld: gelijk ze hem (afgedacht van de doop-diensten) de eere aandeden van een kerkgang bij zijn intrede en zijn afscheid in de (gróóte) kerk.

Aldus betaalden ze elkander met gelijke, d.w.z. val-sche munt.

Maar het meisje, dat thuis in de voorzeide leer niet onderwezen werd, kwam, toen ze een jaar of veertien was in huis bij menschen, die van de kleine kerk wa-ren. En de HEERE, die dat door den verborgen teugel van Zijn voorzienigheid beschikte, gedacht daarin aan Zijn verbond. Het meisje leerde bij die vreemden wat ze thuis nooit had gekend: den HEERE vrezen.

Edoeh — de wijsheid hield bij deze menschen de vroomheid des harten niet altoos bij. Ze waren met heel hun hart vóór de waarheid, maar er niet altijd áchter. Dies voedden ze het meisje, dat alleen nog maar melk verdragen kon, wat al te spoedig met vaste spijs. Van harte de leer van Dordrecht toegedaan, heb-ben zij de vermaning van de Synode nationaal niet al-toos betracht: „zich in het verhandelen van deze leer Godvruchtig en Godsdienstig te gedragen; en haar.....

den weg der „gereformeerde gezindheid“ (zoo zegt men dat), welke van crisis tot crisis steeds voortgaat?

Het leek mij evenwel goed toe, nu de Haagsche syn-ode — tenminste voorloopig — haar deuren sloot, eerst aan wat die synode presteerde, een paar be-schouwingen te wijden. Die synode heeft immers óók ons een aantal uitspraken enz. voorgehouden, waar we, staande en levende in Christus' kerk, mee bezig moeten zijn. En het is het beste dit nu maar dadelijk te doen. Wat we nog meer op ons hart hebben volgt dan later. Natuurlijk houden we ons met de Haagsche daden en woorden alleen in zooverre bezig, als dat binnen het kader van deze artikelen noodig is.

Voorts, goede lezer, is het de bedoeling niet ver-veld te worden! In verband met deze bedoeling wordt van nu af de algemeene titel „Van crisis tot crisis.....“ weggelaten. Vervolgartikelen worden gauw vervelend en vermoedend!

We zullen daarom probeeren van ieder volgend ar-tikel een afgerond geheel te maken!

En zoo steken we dan van wal.

Allereerst wil ik, lezer, uw aandacht vragen voor de reeks van uitspraken, welke door een synodale commissie, onder speciale leiding van Prof. Dr K. Dijk, zijn uitgedrukt en via een vele geesten active-rend debat, ten slotte synodale besluiten zijn gewor-den. Zoals U weet, is onder Prof. Dijk's leiding de lawine bezwaarschriften over de „te enge binding“ be-sproken. Wat daaromtrent onder zijn directie uit den synodalen molen kwam glijden, diende om deze „be-zwaarden“ van antwoord te dienen.

Nu wil ik eerlijk opbiechten, dat ik een beetje schrok, toen ik las, dat Prof. Dijk juist deze materie zou be-handelen. Wanneer het n.l. gaat over een „te enge binding“ moet men zich bezig houden — een kind snapt dat — met wat in het verleden is geschied. En juist ten opzichte van de beschouwing van het ver-leiden voelt men zich bij Prof. Dijk hoe langer hoe minder veilig. Hoe dat nu precies komt — of hij de dingen niet voldoende bestudeert, of zijn bril al te gekleurd is, of zijn geheugen hem begeeft — ik weet dat niet, maar feit is, dat hij in het teekenen van het verleden den bal telkens mislaat.

Ik noem b.v. zijn woord vooraf in het boek van Dr Smilde. Prof. Dijk zei daarin, dat Smilde's boek zoo buitengewoon goed was. En hij kón daarover oorde-len, omdat hij, toen hij het manuscript van Dr Smilde las, juist zelf bezig was „met een onderzoek naar de confessionele decisies van de Synoden vóór 1905“

tot vertroosting der verslagen gemoederen te rich-ten.....”. En zoo geviel het, dat de vaste spijs, ontijdig toegediend, als een onverteerbaar brok in het leven van het meisje hangen bleef. En nóch de redenen der ouder-lingen op het huisbezoek, nóch die van anderen ver-mochten wat tot troost van haar verslagen hart ge-sproken en geschreven was, haar tot een bron van vreugd te doen gedijen.

Totdat de HEERE zelf haar dezen last afnam.

Ze was al oud.

En werd ziek.

En wanneer ze op haar legerstee in stille, slapeloze nachten aan den HEERE gedacht, hebben, als de gedachten in haar vermenigvuldigd werden, Gods ver-troostingen haar ziel verkwikt. Dan kwamen de psal-men los uit haar hart. En met de psalmen soms ook de vragen. Toen ze eens den honderdzeventienden psalm zong: „G o d h e b i k l i e f“, de vraag: Is dat zoo? Héb ik net als de dichter van dien psalm, den HEERE lief? En het blijde antwoord ook: „HEERE, gij weet, dat ik U liefheb“. Maar dit blijde antwoord riep de an-dere vraag op: „hoe dat toch zoo gekomen was“? En toen ging heel het boek van haar leven weer open: het ouderlijk huis, de menschen, waar ze als meisje van veertien in huis gekomen was; hoe de HEERE haar een man beschikt had, die den HEERE vreesde; hoe de snoeren haar waren gevallen in liefelijke plaatsen. HÁár..... terwijl de overigen uit het gezin, waarin ze geboren was, den HEERE niet vreesden. En op ééns zag ze het: daar heeft de HEERE mij uitgehaald. Hij heeft mij..... uitverkoren. Ik heb Hem lief, omdat Hij mij eerst liefgehad heeft.

Ze heeft sindsdien nooit meer over: „het stuk der verkiezing“ getoed. Maar ze heeft er dagelijks den vol-len troost van genoten. En ze heeft de moeiten en noo-den van den dag bij gedragen in het weten, dat den-genen, die God liefhebben alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen die naar Zijn voor-nemen geroepen zijn.

Toen een verre neef, die nogal wat theologische let-tertjes gegeten heeft, van het geval hoorde, was hij met de rubricering terstond gereed: „S y l l o g i s - m u s p r a c t i c u s“, zei hij.

Dat zou zij zoo niet begrepen hebben.

Gelijk hij aan dit practisch syllogisme nog nooit toegekomen was.

Want theologie en geloofskennis blijven, hoe nauw overigens tusschen rechte theologie en geloofskennis het verband moge zijn, toch altoos twee.

D. E. C.

en hij was „wat de eerste Synodes betreft, tot een-zelfde resultaat gekomen“ als hij in het boek van Dr Smilde vond. Maar helaas, juist wat Dr Smilde van die eerste synodes beweerde, sloeg den bal volkomen mis! Die zeiden zoo ongeveer het tegendeel van wat hij meende!

En nu pas bemerkte ik weer zoo'n geweldigen flater in wat Prof. Dijk over het verleden betoogt. Een tijd geleden schreef hij n.l. in „Bouwen en Bewaren“, het synodale meisjesblad, over „de Gereformeerde Ge-zindheid“. Daarin kwam hij van zelf ook te spreken over de „vrijgemaakten“. Hij vertelde de meisjes, dat er in de Gereformeerde kerken van de twintigste jaren de neiging tot Schriftkritiek opkwam en een „ethische“ infectie acuut werd. Gelukkig wisten evenwel de Syn-odes van 1920 en 1926 deze gevaren te bezweren. Tegen den gevaarlijken subjectivistischen geest kwam gelukkig in de Gereformeerde Kerken een sterke „re-actie“ op. Aanvankelijk werkte die best! Maar zij wakte helaas ook onrust, „omdat lang-beelden „waar-heden“ werden aangevallen en „vaststaande menin-gen“ disputabel gesteld. Ik noem alleen maar de vraag-stukken van het wezen van het genadeverbond, van de verhouding van lichaam en ziel, van de z.g. pluri-formiteit der kerk, van de gemene gratie, van de verhouding Geest en Woord Gods, en jullie begrijpt wel welke reactie ik bedoel. Dit alles gaf wrijving. Sterke wrijving en opschudding ook. Vooral toen er een brochure verscheen (later weer ingetrokken), waarin beweerd werd, dat de kleine kinderen niet voor wedergeboren gehouden moeten worden, maar dat ze het zijn en niet minder toen alom beweerd werd, dat in de prediking tot de gemeente van een zelfonder-zoek naar de staat des menschen (d.i. of ik het eigen-dom van Christus ben) geen sprake mag wezen en ook de z.g. kenmerken in de zelfbeoordeling als con-trahande moesten verdwijnen.

Toen kwamen op kerkeraadsver-gaderingen en in classicale ver-gaderingen protesten los. En dat rumoer drong door tot de Gene-rale Synode van Amsterdam (1938) wier besluit in deze materie de start heeft gevormd van een vlucht die helaas droeve gevolgen heeft gehad.“ (Spatieering van mij C. V.).

Tot zoover Prof. Dijk, onderwijzend de meisjes in de jongste kerkhistorie.

Maar welke zijn de feiten?